

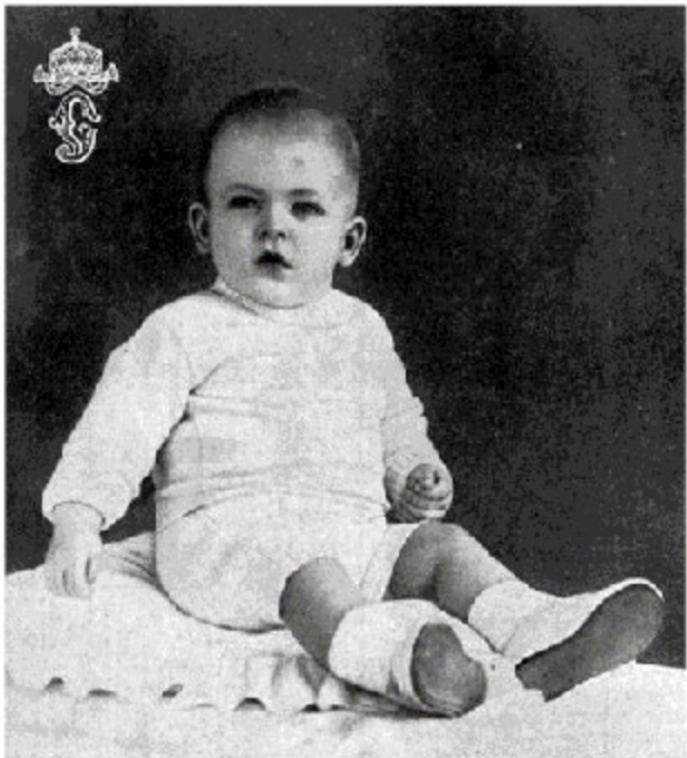
ПРИВЪРЖЕНИЦИТЕ НА СИМЕОН САКСКОБУРГГОТСКИ
КАТО ПОЛИТИЧЕСКА СУБГРУПА СЛЕД 1989 ГОДИНА
*/динамика на развитието и водещи политически
ориентации/*

Веселин Тепавичаров

Демократизацията на България след 1989 г. създаде условия за хората у нас постепенно да започнат да изявяват своите политически предпочтения съобразно вижданията си относно политическия процес в страната. Така в годините на прехода започнаха да се открояват в публичното пространство отделните субгрупи в обществото, в това число и политическите субгрупи */За понятието „политическа субгрупа“ вж. Алмънд, Верба 1998: 52 – 55; Също Linton 1955; 66 – 71/*.

Оформянето на политическите субгрупи или „субкултури“ се обуславя от политическите ориентации на определена група хора. Под „политически ориентации“ Гейбриъл Алмънд и Сидни Верба разбират отношение към идеологическата страна, структурите и организацията на политическата система в дадено общество, към нейната история, настояще и бъдеще, както и към външните дразнители – иноватори спрямо системата. Ориентациите могат да бъдат с положителни или негативни нагласи, с различна степен на интензивност на тяхното възприемане. Някои „ориентации“ могат да са структуроопределящи за определени групи, при други да са неглигирани или въобще да отсъстват. Политическите ориентации могат да бъдат също така само мислени, без желание за иницииране или участие в действия за тяхното практическо осъществяване, или пък да бъдат съпътствани с инициативи за тяхното претворяване в реалния живот */Алмънд, Верба 1998: 32 – 39/*.

Тази страна от изследователската методология на Г.Алмънд и С.Верба ми помогна в годините на прехода след 1989 г. в опита ми да маркирам отделните политически субгрупи в България, включително и динамиката на тяхното

Познахте погледа, нали?

развитие. Една от тези субгрупи са привържениците на Симеон Сакскобургготски. За нея липсва научно изследване, независимо, че след 1989 г. бяха публикувани множество проучвания върху политическата култура на българското общество /Лазаров 1989; Колаковски 1992; Захариева 1994; Карасимеонов, Константинов 1994; Карасимеонов 1997; Иванова 1997; Георгиев 2000; Танев 2001; Благоева-Танева 2002; и др./ или пък съчинения, където се разглеждат отделни сегменти от тази култура, но в контекста на други изследователски търсения /Венедиков 2000; Беновска-Събкова 2001; Райчев, Стойчев 2004; Драганов 2004; Христова, Станчев, Ангелов, Стоев, Чобанов, Стойчев, Богданов, Димитров 2004; Тодоров 2005; и др./. Липсата на изследвания върху групата от привърженици на Симеон Сакскобургготски, както и върху политическите субгрупи у нас въобще, бе един от основните мотиви да представя настоящата статия. В този ред на мисли бих допълнил и моето твърдо убеждение, че етнологията със своите изследователски методи също има свое право/идори предимства – доб.м.в.т./ в изследването на „политиката“, „политическото“ и „политическата култура“.

Обособяването на субгрупата от привърженици на С. Сакскобургготски официално е регистрирано още от първите години на прехода след 1989 г. Тогава обаче бе твърде трудно да се ограничат представителите на тази група, тъй като в огромното си мнозинство те бяха част от привържениците на основната антикомунистическа демократична структура – Съюзът на демократичните сили /СДС/. И все пак още тогава – в първите години на прехода – един по- внимателен поглед върху възгледите и социалнополитическия произход на хората, подкрепящи СДС, позволяваше да се ограничат от „синия електорат“ привържениците на „царя“.

В това отношение теренните етноложки методи дават много добри възможности, особено ако изследването се основава на онези страни от изследователската методология на американския антрополог Франц Боас, при които проучвателят е „интегриран“ в микрообществото на своите респонденти и информацията е „от вътре“/За изследователската методология на Боас вж. Boas 1940;

Парад в Разград по случай провъзгласяването на престолонаследника Симеон Сакскобурготски за главнокомандващ на 19-ти пехотен полк - 1937 г. ТД "ДА" – Разград, Ф. 389К, оп. 1 а.е. 21

също **Hiatt 1990/**. В този смисъл настоящата статия се основава на моите наблюдения от 1991 г. до сега – началото на 2006 г. в селата Малък Искър, Лопян, Брусен и Лъга / всички от община Етрополе/, с.Джурово /община Правец/, градовете Етрополе и Ябланица, селата Левски /област Добрич/,Български извор и Добревци /община Ябланица/ и отделни микрообщества в София и Варна. Разбира се, за нуждите на публикацията ще използвам и информация от други населени места, но с уговорката, че информацията е получена в резултат на пилотни проучвания.

По-горе в текста вече бе отбелоязано, че още в първите години на прехода след 1989 г. можеха да се забележат хората с ориентации към С. Сакскорурготски. Като всички привърженици на промяната те приветстваха началото на демократичния процес, но в техните възгледи „царя“ заемаше особено място. Неговата личност бе разглеждана като неразрывно свързана със започналия процес на демократизация в смисъл, че той в близко бъдеще „...трябва да си дойде и да си вземе работата в ръце“/¹. Горният цитат сравнително точно отразява надеждите на оформящата се субгрупа в началото на прехода.

Първите социологически проучвания на Националния център за изследване на общественото мнение /НЦИОМ/ след 1989 г. също потвърждаваха процеса на оформяне на субгрупата от привърженици на С.Сакскорурготски. В направеното през март 1990 г. допитване „за“ или „против“ реабилитацията на монархическата форма на управление в страната 6 % от анкетираните граждани са отговорили със „за“/**Райчев, Стойчев 2004: 146/**. Същевременно 27 % през април и 22 % през август същата година са одобрили идеята за завръщането на Симеон Сакскорурготски в България и включването му в политическия живот /**Райчев, Стойчев 2004: 147/**.

Дори да приемем, че тези резултати не са съвсем точни, те все агенции или пък от нагаждачеството на други към конюнктурата на деня с цел материално благодетелствуване

¹ С тази номерация зад текста и приложения списък от цитирана литература ще маркирам сведенията /вкл. и цитати/, дадени ми от респонденти

и други користни подбуди². Обстоятелства от такъв порядък пак отразяваха тенденцията на обособяване на политическата субгрупа от привърженици на С. Сакскубургготски. Това становище бе потвърдено и от масовата посетеност на митинга от 16.06.1991 г. по случай петдесет и четвъртия рожден ден на „Симеон Втори”, състоял се на площад „Княз Ал.Батенберг” в София и преминал под мотото „**Искаме си царя**” /Редакционна БК №11 1991/. От проведените разговори с някои от участниците в митинга и въобще от атмосферата на площада се убедих, че мнозинството хора, участващи в събитието, се определят като „монархисти”. За тях перспективите на „българската демокрация” се свързваха с „...връщането на царя...възстановяването на Търновската конституция и монархията...”, както е и в повечето европейски страни. Няма защо пак да експериментираме с нещо, което не е било..., така бе с комунизма и се видя докъде я докарахме. Имаме си цар, жив и здрав, демократ и европеец, имаме си и конституция, какво повече...”/2/. Видимо бе, че за тези хора бъдещето на България имаше само две алтернативи: или връщане към комунизма и отново влизане във външнополитическата орбита на Русия, или демокрация, но във вид на старата конституционна монархия според Търновската конституция. Солучлив израз на този възгled на българските монархисти бе една статия на Димитър Христов във вестник „Българска корона”/**Христов 1991**/.

Така, че голяма част от представителите на субгрупата са хора с монархически убеждения и с произход, подсказващ за техните симпатии към сина на цар Борис Трети. Това

2 Искам да предупредя читателите, че използването на данни от социологически проучвания след 1989 г. трябва да бъде твърде внимателно и с известни въпросителни що се отнася до достоверността на представяните резултати. Основната причина за тези мои резерви идва най-вече от политическите пристрастия на някои от собствениците на социологически агенции, които вредяха и продължават да вредят на социологическата наука у нас. Не случайно през последните три – четири години редица известни социолози и политолози открито се обявиха срещу съзнателното манипулиране на общественото мнение чрез „подвеждащи” или „неверни” резултати.

в повечето случаи са наследници на политическия, икономически и интелектуален елит до 1944 г., който е бил най-силно засегнат от репресиите на комунистическия режим, създаден в България на Девети септември с.г. в резултат на окупацията на страната от съветската армия. Става въпрос за т.нар. до скоро в българската историография и популярната литература „мишархско-фашистка буржоазия“, репресирана най-брутално от „народнодемократичната власт“ още в първите месеци след преврата на 9.09.1944 г. /Вж. Стоянова, Илиев 1991: 9 – 16; Огнянов 1993: 47 – 49; Баева 1996; Калинова, Баева 2002: 56 – 60/.

В разговорите с потомци на тази общност бях убеждаван в следното: „...никога не сме приемали комунизма. Маята ни е такава, че комунисти и роби на Русия не можем да бъдем. Както на комунистите борщевизма им е в кръвта, така на нас това ни е противно... . По Живково време нямахме възможност да се показваме, ясно защо, но ние си запазихме политическите убеждения такива, каквито са били на бащите и дедите ни. А те са свързани с монархията и с царя“/3/.

Сред монархистите имаше и хора, които нямаха произхода и „маята“ на стария елит, за който стана дума по-горе, но те са значително по-малко, ако съдя от моите наблюдения. Освен това техните монархически убеждения не бяха с висока степен на интензивност и в зависимост от обстоятелствата политическите им ориентации можеха да се променят и по посока на републиканските идеи. Повечето от тези „мишархисти“ бяха възрастни хора, живеещи на село и с „патриархално-поданическа“ политическа култура, ако използваме класификацията на Г. Алмънд и С. Верба /Алмънд, Верба 1998: 47 – 49/. В лицето на „царя“ тези виждаха авторитета и грижовния баща „на народа“, но при определени условия тази роля можеше да се вмени и на други персонажи. При някои привърженици на монархизма ориентациите към „Симеон Втори“ се определяха видимо от спомените за цар Борис Трети, а при други – от убеждението, че „царя“ е естествения лидер на антикомунистите в България по силата на „синята кръв и рождението“. Сред привържениците на Симеон Сакскобургготски поне в първите години на прехода след 1989 г. обаче имаше и много „седесари“, без те да са

"Ето Симеон пристига...". Източник: БТА - Пресфото, "Посрещане на Симеон Кобурготски в София и първа пресконференция в х-л "Интерконтинентал", 96-21-07/ сн. М. Георгиев

с монархически убеждения. В лицето на „царя“ те виждаха „един истински демократ и антикомунист, при това живял на Запад... не вкиснат от комунистическото ни минало. Ако в България има истински демократи и антикомунисти, то царят е на първо място...“/4/.

Тази част от привържениците на С.Сакскубургготски обаче не приемаха монархическата форма на управление поради убеждението, че „*пожизнената власт разваля човека, какъвто и да е той... На нас не ни трябва втори Тодор Живков. Най-добре е политиците и управниците да се избират свободно и демократично, и то с определен мандат. Както е сега...*“/5/. Общата нагласа при тази група от привърженици на Симеон Сакскубургготски бе, че той трябва да се върне и дори да стане лидер на СДС, но не и цар.

Резултатите от някои социологически проучвания на НЦИОМ през 1991 г. подсказваха за подобно делене в субгрупата от привърженици на „Симеон Втори“. През януари 8% от анкетираните български граждани се бяха обявили за реставрация на монархията, а през май с такива ориентации са били 9 % /Райчев, Стойчев 2004: 150/. През април с.г. „Симеон Втори“ бе получил 35 % „одобрение“ и 17 % „неодобрение“/Райчев, Стойчев 2004: 151/, които резултати потвърждават застъпваното тук становище, че още от началото на прехода не всички привърженици на Симеон Сакскубургготски са били с монархически убеждения. В тази връзка бе показателно и едно друго социологическо проучване – от юни 1991 г., според което 10 % от българските граждани са приемали „включването на Симеон Втори“ в политическия живот на страната като „цар на българите“, а други 26 % са одобрявали такова включване, но като „всеки български гражданин“/Райчев, Стойчев 2004: 152/.

Така до 2001 г., когато Националното движение „Симеон Втори“ /НДСВ/ с лидер Симеон Сакскубургготски спечели парламентарните избори за 39 обикновено народно събрание и дойде на власт в коалиция с Движението за права и свободи /ДПС/, тези две групи привърженици на бившия цар запазиха своята относителна численост и това добре личи от публикуваните резултати от някои социологически проучвания през тези години. През юни 1996 г. според

един такъв сондаж на „Галъп“ /собственици на агенцията са Андрей Райчев и Кънчо Стойчев/ 11 % от българските граждани са се обявили за привърженици на монархията /**Райчев, Стойчев 2004: 166.**/ Покачването на числото на хората с монархически убеждения през лятото на 1996 г. явно бе резултат от първото посещение на С. Сакскобургготски в България, предизвикало истинска еуфория сред противниците на БСП и нейното правителство начело с Жан Виденов.

Интересно е проучването на същата агенция от ноември 1997 г., според което 27 % от анкетираните са били поддръжници на „връщането на монархията и Симеон Втори“/**Райчев, Стойчев 2004: 172.**/ Имам доста резерви към тези данни, тъй като по това време, когато още не беше изживяна еуфорията от идването на власт на Обединените демократични сили /ОДС/, е интересно откъде е дошъл такъв огромен ресурс за каузата на монархията. Твърде неприемлива е хипотезата, че още тогава много хора вече са били разочаровани от управлението на правителството на Иван Костов и са виждали в Симеон Сакскобургготски и монархията алтернативата за „оправяната на положението“. През есента на 1997 г. икономическото положение в България бе стабилизирано, а очакваните непопулярни реформи все още не бяха стартирали, за да се появи голяма група недоволни от управлението на ОДС. По това време обществените настроения в страната все още бяха доминирани от надеждите, че „синьото правителство“ ще изведе страната от кризата и ще я ориентира към влизане в НАТО и Европейския съюз. Затова намирам за твърде съмнителни тези „27%“ с монархически убеждения, за които ни уведомява агенцията на А. Райчев и К. Стойчев.

По моя преценка други са причините, поради които „Галъп“ реши да манипулира българската общественост с тези „резултати“. В началото на април 1997 г. Симеон Сакскобургготски пристигна в България под претекст да участва в честването на годишнината от Търновската конституция. Тъй като тогава страната се намираше в период на предизборна кампания /на 17 април трябваше да се проведат избори за 38 ОНС/, большинството от привържениците на ОДС очакваше той да подкрепи „синята

коалиция". Дори много симпатизанти на ОДС вярваха, че честването на Търновската конституция е само претекст за „царя”, зад който се крие неговото желание да даде своята подкрепа за „сините”.

За изненада на българската „десница” Симеон Сакскобургготски негласно подкрепи т.нар. Обединение за национално спасение/ОНС/, включващо ДПС и някои партии, създадени от „сините мравки”- отцепници от СДС след падането на правителството на Филип Димитров от власт през есента на 1992 г. ОНС бе известно и с това, че неговите лидери бяха хора с агентурно минало в бившата Държавна сигурност. В словото си във Велико Търново по случай 118-та годишнина от приемането на Търновската конституция С.Сакскобургготски отправи нападки към партиите от ОДС, посочвайки, че те се опитват да монополизират „пътят към демократичните реформи” и че неправомерно си служат с неговото име /**Тицин 2003: 142 – 143/**. Както в това слово, така и в дадената пред медиите пресконференция на 15.04.1997 г. бившият цар предложи да се създаде коалиционно реформаторско мнозинство, като в него се включи и ОНС. От изявленията му същотака се подразбираше, че целите на „реформаторското мнозинство” трябваше да са свързани с реставрацията на монархията, а не с излизането на България от кризата.

Голямата изненада на повечето от неговите привърженици идваше най-вече от конфронтацията му с ОДС и демонстрираното сближение с ОНС. Мнозина бяха изненадани, че в стремежа си да реставрира монархическата форма на управление Симеон Сакскобургготски се доверява на сили, свързани с бившата Държавна сигурност, които „... отдавна се омилкваха около него и му правеха метани, за да го спечелят за каузата си” /**6/**. Смисълът от горния цитат бе споделян от хората, събрали се на 16.04.1997 г. в столичния храм „Св. Неделя” да почетат паметта на загиналите от комунистическия атентат, извършен на тази дата през 1925 г. /За атентата подробно вж. **Наумов 1989/**. Те не доумяваха от тези постъпки на „Симеон”: „Ние го чакаме да дойде тук при нас, да почете загиналите от този зверски акт, защото тук бяха избити все хора, които са служили до гроб на баща

му. А той отишъл с Луджев /Димитър – уточнението мое В.Т./ и Доган, тия ченгета, и какви ги е приказвал в Търново ? Ами чета в някои вестници, че той е против СДС, че не е с нас, ами с ченгетата.Ако баща му може да види какви ги върши, ще се обърне в гроба”/7/.

Този епизод от биографията на Симеон Сакскобургготски е твърде важен за динамиката в развитието на субгрупата на неговите привърженици, както и за водещите политически ориентации на тези хора. За първи път от формирането на групата се появиха някои съмнения по отношение на „царя”. Обвързването му с ОНС въпреки декларациите за „надпартийност” и „обединяващата функция” на „царската институция” налагат едно по-прецизно вглеждане в някои известни факти от началото на прехода, отнасящи се до „Симеон Втори”.

При него още от тогава /1989-1991 г./ започнаха посещения на хора, дискредитирани като агенти на бившите тайни служби, сред които с по-голяма известност бяха Атанас Тилев, Константин Тренчев и Кеворк Кеворкян /**Интервю на Станчев 1991**/ . Пак по това време започнаха да никнат и монархически организации, създадени от хора, които нямаха нищо общо с „царската кауза” – Конституционен съюз /**Политическа декларация 1991**/, Монархическо-консервативен съюз на България /**Царски вестник №1 1992**/, Федерация „Царство България”/Бучков 1992/ и други.

Тези формации започнаха да издават свои вестници, които възхваляваха монархията и представителите на Кобургската династия, но авторите на статиите, както и прокарваните идеи в тях, съвсем не убеждаваха привържениците на С. Сакскобургготски , че те са политическите представители на тяхната кауза. Това експлоатиране на „царската кауза” и на „монархическата идея” обаче бе доказателство, че с името на „Симеон Втори” си служеха сили, които разполагаха с огромни финансови ресурси и медийни възможности, и за които „царя” бе добра възможност за реализиране на техните политически цели. За съжаление изискванията за обема на статията не позволяват да се спирам подробно на този въпрос.

Тъкмо тези среди се опитаха да се възползват от вниманието, което им оказа С. Сакскобургготски през пролетта на 1997 г., но успехът им бе твърде слаб. ОДС спечелиха убедително изборите за 38 ОНС и в тази надпревара большинството от привържениците на „Симеон Втори“ подкрепиха СДС и неговите съюзници. Монархическата кауза и желанието на бившия цар да си върне царския статут обаче останаха удобен инструмент за реализирането на цели, които нямаха нищо общо както с интересите на „Симеон Втори“, така и с тези на неговите привърженици. „Царската кауза“ бе подходящи и за откъсване на привърженици от ОДС, особено през 2000-а и 2001 година, когато в резултат на реформите и множеството корупционни приватизационни сделки доверието в ОДС започна да спада. По моя преценка тъкмо затова „Галъп“ на А. Райчев и К. Стойчев реши да манипулира общественото мнение с „27 %“-те процента привърженици на монархията, а тази манипулация в края на 1997 г. бе знак, че картата, наречена „Симеон Втори“, тепърва ще се разиграва.

Времето за тази карта дойде през пролетта на 2001 г., когато на самият „Симеон“ му бе помогнато да създаде свое движение и да се състезава в изборната надпревара за 39 ОНС, състояла се на 17 юни. Помощниците, спонсорите и съветниците на НДСВ са добре известни, но това не е разглеждания проблем в статията.

Създаването на НДСВ и неговият успех в парламентарните избори от 17 юни 2001 г. /Карасимеонов 2003: 98-101/, както и четиригодишното управление на коалицията НДСВ-ДПС / с министри и от БСП/ в определена степен промени състава на субгрupата от привърженици на Симеон Сакскобургготски. Една част от монархистите заклеймиха „обвързването на царя с комунистите“/8/ и се ориентираха към други десни формации, най-вече към СДС, а понастоящем и към Демократи за силна България /ДСБ/. Други обаче продължиха да вярват, че „Царят си играе своята игра... той е хитър... и ще видиш, че той ще прекара комунистите...“/9/. Подобни очаквания констатирах и след изборите за 40 ОНС през юни 2005 г., но е видима тенденцията на намаляване на тази част от привържениците на бившия цар, които очакват

Последният демократично свален цар и първият демократично избран президент. Извор: БТА

Приказка за 800 дни

той да „прекара“ БСП и да се „...върне при естествените си съюзници СДС и костовистите“/**10/**.

Намаляването на групата от традиционни привърженици на Симеон Сакскобургготски след 2001 г. обаче се компенсира от оформянето на друга група негови почитатели и привърженици на НДСВ, сравнително по-млади хора, също с „десни“ убеждения, които през времето на „царското управление“ са успели да стабилизират и подобрят своя социален статус и материално положение. Това са главно представители на дребния и среден бизнес и чиновници ново поколение, устроило се на държавни и общински служби или на добре платена работа в големите частни компании. Най-общо становището на тези привърженици на „царя“ се свежда по моя преценка до изразеното мнение в следния цитат : „...след 1997 г. България постепенно започна да се стабилизира и при царя много хора успяха да се закрепят, да си хванат добър бизнес или да си намерят хубава и платена работа. Обвиняват го /става въпрос за „царя“ – уточнението мое В.Т./, че се е свързал с комунистите, но за такива като мен е важно да има условия да живеем добре. Ако се запазят тенденциите и по-нататък, ще се подобрява положението... вече няма значение кой с кого е и кой какъв е. Нали влязохме в НАТО, ще влезем и в Европейския съюз. Това е важно. От там мърдане няма. Така, че аз съм доволен от царя и пак ще гласувам за него. /11/.“

Сред новите привърженици на бившия цар има и хора, ориентирани се към неговата партия с презумцията, че той е притъпил остротата на политическите противоречия и е дал „урок“ по толерантност към опонентите си/ За електоралните нагласи в полза на НДСВ в края на 2004 г. вж. **Общественото мнение 2004: 36 – 37, 47/**.

От разговорите си с привърженици на НДСВ оставам и с впечатлението, че дори Симеон Сакскобургготски да се оттегли от политиката, неговата партия ще запази определен кръг от твърди гласоподаватели. За това способстват и харизматичните излъчвания на редица известни в публичното пространство дейци на „царската партия“ като Соломон Паси, Меглена Кунева, Гергана Грънчарова, Даниел Вълчев, Огнян Герджиков, а до скоро с особени заслуги в

това отношение беше и Бойко Борисов.

Важно е също така да се отбележи, че след създаването на НДСВ монархизмът като кауза бе постепенно изоставен дори от най-праволинейните защитници на Търновската конституция и „модерната монархия“. Самият факт, че Симеон Сакскобургготски позволи да стане лидер на партия, погреба неговата теза за „надпартийност“, чрез която той дълго време претендираше в публичното пространство за полагащата му се „по рождение“ царска корона.

Динамиката във формирането, развитието и промените на субгрупата от привърженици на Сакскобургготски в годините на прехода се отличаваше с висока интензивност не само от гледна точка на състава на групата, но и по отношение на политическите ориентации на нейните представители. От началото на прехода чак до 2001 г., когато партията на „Симеон Втори“ спечели изборите за 39 ОНС, доминиращата ориентация на субгрупата бе самата личност на „царя“.

Хората с монархически убеждения виждаха в него национален политически лидер в смисъл, че той трябва да възстанови статута си на монарх. Затова през всичките тези години тези привърженици на Симеон Сакскобургготски апелираха за възстановяването на Търновската конституция. За тях възстановяването на монархиите във вида, в който тя е съществувала до референдума през 1946 г., не бе самоцел. С реставрацията на обществения порядък от „времето на цар Борис Трети“ се градяха и други надежди. Много респонденти-монархисти вярваха, че „... ако царят вземе властта, както беше преди Девети /септември 1944 г.- уточнението мое В.Т./, с комунистите и с намесите на Русия в нашите работи е свършено. Той няма да го позволи. А сега с тези избори всичко може да се очаква. Комунистите имат пари, телевизиите, радиата и вестниците са под техен контрол и те могат да лъжат хората както си искат, па и ние българите сме си бяха прости, лесно се хващаме на лъжите им. Друго си е върховната власт да е наша и да не зависи от обществените манипулации... тогава червените ще имат много здраве“/**12/**.

Не бяха малко и монархистите, които се надяваха с възстановяването на монархиите членове на техните

семейства да се уредят на държавни служби: „*Като си дойде Симеон, той няма да взема комунисти около себе си. Ако е умен, а той със сигурност не е глупак, ще си вземе хора, които са му предани... .* Аз на седесарите много-много не им вярвам. Там е пълно с бивши комунисти, сега пребоядисани в синьо, а на такива не може да се вярва. Един път той като е изневерил, той пак ще го направи. Пълно е и деца на комунисти, а нали знаеш приказката за крушата и дървото. Само на царя вярвам” /13/.

Горните два цитата сравнително точно обобщават някои от основните надежди на монархистите, свързани с реставрацията на монархията у нас. От тези изявления, както и от разговори и интервюта с други представители на тази част от субгрупата, се налага убеждението, че желанието на монархистите да се възстанови монархическата форма на управление има за цел „Симеон” да „царува” и управлява. Този възглед влизаше с противоречие с твърденията на същите привърженици на С. Саксбургготски, че те са за европейското и демократично бъдеще на страната. Както е известно, в европейските държави с монархическо държавно устройство властовите прерогативи на притежателите на короната са твърде ограничени за сметка на изборните и мандатни институции /Вж. Драганов 2004: 9 – 20, 96 – 103; Също Held 1984: 76 – 124/.

При българските монархисти обаче централно място в общественото устройство се отреждаше на двореца, като при това в техните ориентации монархията в България трябваше в основни линии да се реставрира съобразно порядките до 9.09.1944 г. С други думи – правеха се изявления за ориентация към Европа и за демокрация, а се настояваше за възстановяването на един авторитарен недемократичен режим, каквото бе държавното устройство в страната, създадено след Деветнадесетомайския преврат през 1934 г. и просъществувало до преврата на 9.09.1944 г/ Вж. подробно Стателова, Грънчаров 1999: 518 – 579/.

Повечето от по-възрастните представители на групата явно не разбираха добре същността на демокрацията и либерализма. Обстоятелството, че те поставяха на един полюс /положителния – уточнението мое - В.Т./ в своите

предпочитания „Европа”, „демокрацията”, и „царя” в неговия авторитарен вариант на властови прерогативи, подсказващ за едно елементарно възприемане на модерното и демократично съвременно държавно устройство. В техните представи бе утвърдена ценностната опозиция комунизъм/антикомунизъм, като всичко антикомунистическо се разбира и като „демократично”. По тази причина большинството от монархистите смятаха за „демократично” да се забрани приемницата на Българската комунистическа партия – БСП с презумцията, че „*тази партия няма място в едно демократично общество*” /14/.

Само по-образованите, по-осведомени и интелигентни представители на „стария елит” възприемаха монархията в нейния „европейски” и „модерен” вариант, според който „царят царува, но не управлява”, но повечето от тях също смятаха за правилно да се забрани БСП. Тази обосновка може най-общо да се обобщи от следното изявление: „*Българските комунисти заедно с цялата им партия с главно „П“ не са демократи. Те мразят всичко демократично, европейско, и всички, които не мислят като тях. Сега те се пишат демократи, но не им вярвай. Просто тяхната система се срути и те, за да оцелеят, взеха да се правят на демократи. Освен това те са ментално зависими от Русия. Падне ли им възможност, те без всякакъв свидетелство погребат България и ще я подарят на Руската сатрапия... Демокрацията трябва да забранява тези, които са против нея и които само се възползват от демократичните свободи... . Ако не дай боже се случи нещо – пак да влезем във владение на Русия, както Сърбия и Белорусия, знай, че те ще ни изколят за един ден... . Те разбират само от сила и бой – забраняваме ги и тогава ще ги преследваме като разбойници. Та искам да ти кажа – демокрацията трябва да се защитава, иначе те ще и е... мамата*” /15/.

Така, че отклоненията от „демократичното” при монархистите не се обуславяха само от незнание, а и от опасенията, че „*мекото отношение*” към комунистите може да изиграе „лоша услуга” на самата демокрация.

Смесицата от ориентации, които взаимно се отричаха, според Ашли Робертсън е характерно явление за общества в преход от традиция към модерност /Robertson 1984:

172 - 202/. Авторът обяснява тази „амбивалентност“ в политическите възгледи с „желанието на тези групи да се интегрират в модерността, но в същото време те продължават да са подвластни на своята традиционна култура, в рамките на която политическата власт не оставя място за свободен избор и алтернативност“ /Robertson 1984: 196/.

Това твърдение на А. Робертсън е в много голяма степен валидно за большинството възрастни представители на монархистите у нас. По подобие на възрастните комунисти и монархистите от тяхното поколение възприемат държавната власт като възможност за реализирането на воля в една посока – от властовия център към поданиците, а не във варианта на „културата на участие“, за който пишат Г. Алмънд и С. Верба /Алмънд, Верба 1998: 42 – 44/. Т.е. и възрастните монархисти, и техните връстници – комунисти предпочитат да делегират властовите правомощия на предпочтения от тях политически субект / било то Партията или „царя“ – уточнението мое- В.Т./, приемайки „а приори“, че той е идеалният управленски вариант от гледна точка на техните ориентации и очаквания.

За большинството от монархистите е валидна и тезата на американския политически антрополог Невил Томас, според която „високата интензивност на политическите нагласи, най-често повлияна от извънредни фактори – племенни и гражданска войни, свързани с даването на много жертви и други травматизиращи съзнанието събития – водят до висок емоционален градус на възприемане на политическото, от където в много страни се провалят опитите за утвърждаването на демокрацията, толерантността и гражданското спокойствие“ /Thomas 1989: 74/.

Горното твърдение също може да обясни теоретично смесицата от някои декларативно демократични и други реално недемократични ориентации при большинството монархисти, като се имат предвид кърватите междуособици в България през 1923-1925 г., тези от времето на Втората световна война и репресиите на БКП над нейните опоненти след 9.09.1944 г. Спомените за убитите и репресирани по политически причини роднини /това се отнася и до други субгрупи – доб. м. В.Т./ в миналото и днес продължават да влияят негативно върху

Хляб
и
зрелища

тенденцията за нормализацията на българското общество. Апелът на самия Симеон Сакскобургготски преди време за „помирение“ и „опрощаване“ за съжаление се изтълкува повече като знак за неговото „съюзяване“ с комунистите, отколкото като едно позитивно послание.

Едва след 2001 г. политическите ориентации на монархистите претърпяха фиаско, тъй като стана ясно, че идеята за възстановяване на монархията бе погребана от самия „цар“. Само малка част от привържениците на „Симеон Втори“ днес продължават да защитават тази идея, без, обаче, да могат смислено да аргументират по какъв начин ще се реставрира въпросната форма на държавно устройство.

Що се отнася до онези привърженици на Симеон Сакскобургготски, които виждаха в него „главният“, „истинският“, „естественият“ и „по рождение“ лидер на българските демократи, но не и реставрацията на монархията, тези хора бяха сред онази част от българското общество, която твърдо отстояваше класическите норми и форми на демокрацията и либерализма. За нея „Симеон“ бе „най-истинският антикомунист, европеец, демократ и със синя кръв, ... неговата рода е най-пострадала от комунистите... той трябва да е лидер на се-де-се-то, той е най-заслужилият и на него най-може да му се вярва... но да го правим цар – не. Такава власт разваля, трябва един водач, държавник да е с мандат за определено време, иначе – той се опива от властта... става като Тодор Живков. А да не говорим за тези, които ще са около него... .Не му трябва на Симеон царщина... не му трябва да става за резил“/16/.

В допълнение на горните мисли, които могат да се интерпретират като приблизително обобщаващо отношение към политическата мисия на Симеон Сакскобургготски от неговите привърженици – немонархисти, ще добавя и един друг цитат със същото значение: „Бих приел да стане и цар, но като в Белгия, Дания и Холандия, да си царува, но не и да управлява. Нека си имаме и Дворец, но като туристическа атракция... . У нас обаче това не може да стане.... . Идеален да е Симеон, получи ли власт до живот, че и за децата и внуките си, ще стане като Сталин и Тодор Живков. Ако не той, царедворците ще го тикнат натам... . На нас българите не ни

трябва такава власт, защото нейният край аз го виждам ясно, тъй е печално известен. Пък и той /Симеон – уточнението мое – В.Т./ е на години. Като гледам – синовете му няма да дойдат да живеят тук. Не знаят български, отсекисали са се /откъснали са се-уточнението мое-В.Т./ от България, па не им и трябва... с нас българите и най-свестният управник ще си има главоболия. Ние сме никакво племе, за нас няма нищо свято..."/17/.

Възгледът, че „Симеон“ трябва да бъде политически лидер, но „като всички останали“, се наложи сред привържениците на бившия цар след идването му на власт през 2001 г. и в общи линии той доминира сред симпатизантите и членовете на НДСВ и до сега – пролетта на 2006 г. Под въздействието на толерантните отношения, създадени между Симеон Сакскобургготски и БСП и на практика довели до създаването на НДСВ, сред една част от привържениците на бившия цар сега се наблюдава и едно смекчено, от гледна точка на традиционното отрицание на комунистите, отношение към БСП.

Явно това кореспондира с възгледа на онази част от субгрупата, че в политиката е необходима „толерантност“ и разбиране на другия, иначе едва ли можем да се надяваме за цивилизираност в политическите взаимоотношения. „За мен това, че царят прости на комунистите, а той и фамилията му са най-пострадалите от червените, е на добро – да забравим враждите, да не се караме, а да се обединяваме. Това е много нужно днес на България и аз затова царя го харесвам. В това виждам европейското“/18/. Тази част от принадлежащите към субгрупата от привърженици на „Симеон Втори“ виждаше в твърде положителна светлина и стабилизацията на страната след управлението на НДСВ и неговия коалиционен партньор ДПС.

Що се отнася до останалите политически ориентации на хората от групата привърженици на Симеон Сакскобургготски, оформиласе във времето на негово управление, тези основата си не се отличават от тези на останалите демократично ориентирани български граждани. Членството на България в НАТО и Европейския съюз, привързаността към демокрацията и свободното либерално стопанство, негативното отношение

към комунистическото минало и много други в този ред на мисли са сред водещите ориентации в политическата култура на тези хора, без обаче да се споделят крайното русофобство и прекалените симпатии към САЩ, характерни за голяма част от „седесарите“ и костовистите, както и за бившите монархисти.

Ако приемем условно, че привържениците на бившия СДС са „българските десни“, а тези на БСП представляват „българската левица“, то групата от привърженици на Симеон Сакскобургготски в нейния вариант след 2001 г. наистина може да се определи като „дясноцентристка“ от гледна точка на нейните политически ориентации. Или както се изрази една „царска фенка“/ по нейните думи – уточнението мое – В.Т./: „Пак съм си седесарка, но не мисля, че трябва да мразя комунистите и руснаци... като им отричаме правото на политическо съществуване, за комунистите става дума, ние самите ги принуждаваме те да си остават врагове на демокрацията“/19/.

В заключение бих искал да подчертая, че за разлика от редица групи с „твърда“ каузална политическа култура, останали почти непроменени в годините на прехода / сталинистите, живковистите и сегашните привърженици на Демократи за силна България/, при привържениците на Симеон Сакскобургготски се наблюдаваха тенденции на промени, обусловени най-вече от поведението на самия „цар“. До 2001 г. сред неговите привърженици се открояваха две групи – с различни ориентации, породени най-вече от дилемата „за“ или „против“ възстановяването на монархическата форма на държавно устройство. Разликата между тези подгрупи е съществена не само от гледна точка на дихотомията монархия/република, но и по редица други ориентации. При монархистите се забелязваха редица колебания по отношение на интерпретирането на класическите демократични ценности и тяхната политическа култура е подчертано традиционна, обусловена от спомените или знанията за българското държавно устройство от преди 9.09.1944 г.

При другата група тези колебания отсъстват. Нейните политически ориентации, подчертано модерни и

демократични, на практика съставляват ядрото от възгледи и ценности на привържениците на Симеон Сакскобургготски и респективно на неговата партия.

Поне за мен интересът към тази политическа субгрупа е особен не само заради динамиката на нейното развитие, но и от гледна точка на нейното бъдеще. Тя е формирана на базата на симпатиите към една личност и в този ред на мисли, като се има предвид възрастта на Симеон Сакскобургготски, е твърде любопитно по-нататъшното и развитие. Без съмнение и занапред от значение ще бъдат действията на „Симеон Втори”, но в това отношение не бива да се пренебрегват и ходовете на другите популярни членове на „царската партия”. Ако те съумеят да се еманципират от БСП и да затвърдят „десноцентристкото” поведение на техния „Лидер”, НДСВ без съмнение ще има бъдеще в нашия политически живот дори „Симеон Втори” да се оттегли от политиката.

Списък на цитираните публикации:

- 1. Алмънд, Верба 1998** Алмънд, Г., С.Верба. Гражданската култура. София.
- 2. Баева 1996** Баева, И. Смяна на елита и кадрите в България и Източна Европа /1944 – 1948/. – В: Лица на времето, кн.1, София, с. 78 – 85.
- 3. Беновска-Събкова 2001** Беновска-Събкова, М., Политически преход и всекидневна култура. София.
- 4. Благоева-Танева 2002** Благоева-Танева, Б. Българската политическа култура /традиции и съвременност/. София.
- 5. Бучков 1992** Бучков, Н. Федерация „Царство България“. – Царство България/ излиза в Пловдив/, бр.1, 8 – 15.10.
- 6. Венедиков 2000** Венедиков, Й. Преходът – от комунизъм към посткомунизъм. София.
- 7. Георгиев 2000** Георгиев, П. Българската политическа култура. София.
- 8. Драганов 2004** Драганов, Д. Демокрацията /миналото, настоящото и бъдещето/. София.
- 9. Захариева 1994** Захариева, М. Ценностна система в

условията на преход. Политически изследвания, № 2,126 – 132.

10. Иванова 1997 Иванова, Р. Сбогом, динозаври, добре дошли, крокодили ! /Етнология на промяната/, София.

11. Интервю на Станчев 1991 Интервю на Л.Станчев с Христо Куртев: „Да вярваме в бъдещето на България”. – Българска корона, бр.5, 7.05.

12. Калаковски 1992 Колаковски,Л. Самоотварянето на отвореното общество. – Панорама, № 1 – 2, 34 – 47.

13.Калинова, Баева 2002 Калинова, Е., И. Баева. Българските преходи /1939-2002/. София.

14.Карасимеонов 1997 Карасимеонов, Г. Гражданите и политиката /съст./. София.

15.Карасимеонов,Константинов 1999 Карасимеонов, Г., Е. Константинов, България 1998: ценности и обществено мнение /съст./. София.

16.Карасимеонов 2003 Карасимеонов,Г. Новата партийна система в България. София.

17. Лазаров 1989 Лазаров, М. Ценности и социални инвазии. София.

18. Наумов 1989 Наумов, Г. Атентатът в катедралата „Св. Неделя”16.04.1925 година. София.

19. Общественото мнение 2004 Общественото мнение 2004 /Алфа рисърч/,София.

20. Огнянов 1993 Огнянов, Л. Държавно-политическата система на България. София.

21. Политическа декларация 1991 Политическа декларация на Конституционния съюз.- Българска корона, бр.1, 18.01.

22. Райчев,Стойчев 2004 Какво се случи ? /Разказ за прехода в България, 1989 – 2004/,София.

23. Редакционна 1991 Редакционна, Искаме си заря. – Българска корона, бр.11, 20.06.

24. Танев 2001 Танев, Т. Политическата култура,София.

25. Тодоров 2005 Тодоров, А. Политическият живот в България 1990-2005. София.

26. Тицин 2003 Тицин, Н. Найо Тицин: Ваше Величество, колко Ви е часът?. София.

27. Христов 1991 Христов, Д. Монархия или комунистъм

- това е въпросът ? Българска корона, бр.7, 24.05.

28. Христова, Станев, Ангелов, Богданов, Димитров, Стоев, Чобанов, Станчев, 2004 Христова, А., В.Станев, Ангелов, Г., Г.Стоев, Д. Чобанов, К. Станчев, Богданов, Л. М.Димитров. Анатомия на прехода /Стопанска политика на България от 1989 до 2004 г./. София.

29. Стателова, Грънчаров 1999 Стателова, Е., С.

Грънчаров. История на Нова България /1878 – 1944 г. Т. 3. История на България в три тома. София.

30. Стоянова, Илиев 1991 Стоянова, П., Е. Илиев.

Политически опасни лица. Въдворявания, трудова мобилизация, изселвания в България след 1944 г., София.

31. Царски вестник 1992 Печатен орган на „Монархическо-консервативен съюз на България”. – Царски вестник, бр.1, /излиза във Велико Търново/.

32. Boas 1940 Boas,F. Race, Language and Culture, New York.

33. Held 1987 Held, D. Models of Democracy, Oxford.

34. Hyatt 1990 Hyatt,M. Franz Boas, Social Activist: The Dynamics of Ethnicity. New York.

35. Linton 1955 Linton,R. The Cultural Background of Personality. New York.

36. Robertson 1984 Robertson,A. People and the State: An Anthropology of Planned Development, New York.

37. Thomas 1989 Thomas,N. Out of Time: History and Evolution in Anthropology Discourse, Cambridge.

Списък на респонденти, чиято информация е цитирана в статията

В тази част от приложенияния научен апарат ще запазя известна анонимност на моите респонденти с цел да не им навредя заради характера на цитираната информация. Ще запазя пълната анонимност на онези респонденти, които са го пожелали.

1. Разговор с Т.Ц. на 22.12.1991 г. в с. Малък Искър / общ. Етрополе/. Т.Ц. е българин, православен, роден през 1922 г. в с. Брусен /общ.Етрополе/. Тогава въпросното село

административно е принадлежало към Тетевенска околия. Има основно образование /седми клас/, по професия е бил „строител”, но е работил и „други професии”. Женен, с един син и две внучки. Към момента на интервюто бе пенсионер и се определяше като „демократ, но с царя”.

2. Интервю с мъж на около 55 – 60 години на 16.06.1991 г. на площад „Княз Александър Батенберг“ в София. Респондентът не пожела да си даде биографичните данни, но от разговора стана ясно, че е от София и е със средно образование. Препоръча ми да запиша, че някога неговата фамилия е била „от сой“ и затова е пострадала от комунистическата диктатура. Обяви се за „убеден монархист“

3. Разговор с Н.Г. на 16.01.1992 г. в гр. Ябланица /Ловешко/. Н.Г. е роден през 1937 г. в Ябланица в „заможно семейство“ и има „средно техническо образование“. Българин, православен и вярващ. Не е завършил висше образование, тъй като му е било забранено да следва заради социалнополитическия му произход. От 1962 г. е жител на София, тъй като се оженил за софиянка. Има две деца и трима внучи. Към момента на разговора бе пенсионер, а трудовия си стаж е изкарал по „строежите“ като „общ работник“. Определя се като „монархист“.

4. Интервю с П.К. на 16.06.1991 г. в София на площад „Княз Александър Батенберг“. П.К. е роден през 1959 г. във Враца и е българин, православен. Става жител на София през 1980 г. по силата на склучен брак със софиянка. Поиска да запиша, че вярва в бог и че е привърженик на „Симеон“. Има висше техническо образование и по професия е „технически ръководител“. Има едно дете и един внук.

5. Разговор с В. П. на 16.01.1992 г. в гр. Ябланица. В.П. е българин, православен, роден през 1958 г. в Ябланица. Има средно гимназиално образование по професия е телевизионен техник. Женен, с две деца. Жител на гр. Ябланица към момента на интервюто. Привърженик на СДС,

но и на „царя” към момента на интервюто.

6. Интервю с А.П. на 16.04.1997 г. пред храм-паметника „Св.Неделя” в София. А.П. е „вярваща българка”, православна, родена през 1924 г. в София в семейство на „виден царски офицер”. Някои от роднините и са съдени от „Народния съд” след 9.09.1944 г., а други стават „политически емигранти в Западна Германия и САЩ”. Тя е със средно гимназиално образование и не е могла да завърши следването си по медицина, тъй като и е било забранено да учи „за висшистка” заради произхода. По професия е била „домакиня”, и „машинопистка”. Омъжена, с две деца, пет внучи и двама правнуци. Към момента на интервюто бе пенсионер, жител на София и се определяше като „демократ, ант комунист и монархист”.

7. Интервю с мъж на около 60-65 години на 16.04.1997 г. пред храм-паметника „Св. Неделя” в София. Респондентът се казваше Атанас и се определи като „заклет монархист по линия на фамилията” си. Сподели също, че негови роднини са били съдени и обявени за „врагове на народната власт”. Българин е, вярващ, православен и е жител на столицата от рождение. Стана ясно също, че е вдовец, но повече биографични данни не пожела да ми даде.

8. Разговор с Д.Б. на 10.09.2004 г. в София. Д.Б. е българин, православен и вярващ. Роден е през 1948 г. в София в семейство на репресирани от тоталитарната комунистическа власт. Завършил е обаче висше образование – архитектура във Висшия институт по архитектура и строителство в София. Определи се като „бивши монархист” и „седесар” към момента на интервюто. Женен, с едно дете и една внучка.

9. Разговор с жена на около 50 – 55 години пред параклиса, изграден пред Националния дворец на културата /НДК/ в памет на загиналите от комунистическия терор. Разговорът бе на 9.09.2004 г. в София. Жената се определяше като „фенка на Симеон”, но не пожела да даде други биографични данни за себе си.

10. Разговор с И. Р. на 28.05.2005 г. в гр. Ябланица. И.Р. е българин, православен, роден през 1958 г. в Ябланица. Има средно гимназиално образование, по професия е бил и „работник”, и „чиновник”. След 1989 година става „частник-търговец” на дребно. Женен, с едно дете. Към момента на интервюто се определи като „бивш седесар” и „царист”, както и като член на НДСВ.

11. Разговор с П.Б. на 28.05.2005 г. в гр. Ябланица. П.Б. е българка, православна, родена през 1957 г. в Ябланица. Има висше медицинско образование. Преди 1989 г. е работила като лекар в общинската болница в Ботевград, а след началото на прехода се посвещава на частния бизнес – аптекарство и частен лекарски кабинет. Омъжена, с две деца. Жител на Ботевград от 1984 г. и към момента на интервюто също бе жител на този град. Определя се като „бивша седесарка” и „малко царя”.

12. Разговор с група монархисти на 16.06.1991 г. на площад „Княз Александър Батенберг” в София. Двама от тях си казаха първите имена – Стоян и Димитър. Цитатът е от Димитър, който бе на около 60 години. От разговора можеше да се предполага, че са от „старата монархическа клика”, както на шега дефинира групата един от нейните членове.

13. Разговор с Ц. М. на 22.12.1991 г. в с. Малък Искър. Ц.М. е българин, православен, роден през 1928 г. в с.Брусен. Има основно /седмокласно/ образование, по професия е бил строител, а към момента на разговора бе пенсионер. Женен, с един син и внучка. Определяше се като „монархист” към момента на разговора.

14. Разговор с Н.Н. на 7.01.1992 г. в Ябланица. Н.Н. е българин, православен, роден през 1929 г. в гр. Тетевен. Има висше образование – по професия е зъболекар. Към момента на разговора също упражняваше професията си, но като частник, и бе жител на Ябланица. Женен, с едно дете и двама внуци. Определя се като „монархист” към момента на

разговора.

15. Интервю с В. К. на 16.04.2002 г. пред храм-паметника „Св.Неделя” в София. В.К. е българка, православна, родена през 1953 г. в София и постоянно е била жител на столицата. Завършила е висше образование - психология в СУ"Св.Кл.Охридски". Каза, че е от „стар род на търговци”. До 1989 г. е работила като „чиновничка”, а след началото на прехода става частник – има собствен магазин за всякакви облекла. Определи се като „раздвоена между царя и Костов”, но поясни, че „все пак царя си е цар, повече кланя към него”.Не е омъжена, но живеела на „семейни начала” със своя приятел. Няма деца.

16. Разговор с Х. П. на 4.01.2002 г. в гр. Етрополе. Х.П. е българин, православен и вярващ, роден през 1958 г. в Етрополе. Жител на града към деня на разговора. Има средно гимназиално образование и по професия винаги е бил електротехник. Женен, с две деца и двама внуци. Определяше се като „седесар, но и за Симеон”.

17. Разговор с Д.Д. на 4.01.2002 г. в Етрополе. Д.Д. е българин, православен, роден през 1956 г. в Етрополе. Има основно /осми клас/ образование, по професия е „дърводелец и строител”.Към момента на разговора бе жител на Етрополе и безработен.Не е женен. Определи се като „син фен на царя”.

18. Разговор с П.К. на 4.01.2002 г. в Етрополе. П.К. е българин, православен и вярващ, роден през 1932 г. в Етрополе. Жител е на с.Лопян „общ. Етрополе/ и има основно /седмокласно/ образование. По професия бил шофьор на камион и автобус, а към момента на разговора бе пенсионер. Женен, с три деца и четири внука. Определя се като „републикавнец, но за Симеон”.

19. Разговор на 14.11.2005 г. в София с жена на около 50 години.Дамата отказа да даде биографични сведения за себе си и помоли да не споменавам и малкото и име. Т.е.

желаеше пълна анонимност, ако искам да я цитирам. Ще отбележа само, че дамата е с висше юридическо образование и е жител на София. Омъжена е, има две деца. Разговорът бе по повод създаването на коалицията БСП-НДСВ-ДПС.

THE FOLLOWERS OF SIMEON SAXCOBURGGOTSKI AS A
POLITICAL SUBGROUP AFTER 1989
(THE DYNAMICS OF DEVELOPMENT AND POLITICAL
ORIENTATIONS)

Veselin Tepavicharov

The study deals with the followers of Bulgaria's ex-King Simeon the Second. The research looks at that political subgroup both from theoretical perspective taking as a point of departure Verba/Almond classic on the Civic culture and field work according to F. Boas's methodology.

V. Tepavicharov argues that in contrast to some other political subgroups in Bulgaria the one under consideration does not have stable political orientations but its' point of view depends very much on the actions of "The Tsar" himself and these actions could be quite contradictory and inconsistent. It has to be underlined as well that the political subgroup, which represents the King's follower, is a rather dubious mixture of monarchists and republicans, anticommunist and even some ex-officers from the Communist State Security Services. Of course this composition is not invariable and has changed significantly especially after King's sensational come back in 2001 when he became a prime minister.

Преди лягане

е необходимо да натривате добре кожата си със НИВЕА-КРЕМЪ. Така тя бива подхранена със обновляващи вещества, които през време на сън я попиват дълбоко.

Редовно поддържаната със НИВЕА-КРЕМЪ кожа запазва младежката си свежест и добива единън чистъ, нъжънъ и свежъ тонъ.

ЦЕНИ: 10, 15, 30, 60 лв.
ТУБИ 20 и 36 лв.

НИВЕА
КРЕМЪ

Запазете здравите си
Здрави, сияни и бели!

Предотвратете на време заболяването и прогниването на Вашите зъби. Употребявайте и постоянно ПЛАСТЛА За ЗДЖИ НИВЕА, която промива и във най-скритите части между зъбите, почиства ги основно и преподврятава наслозовакето на зъбенъ камък.

Така здъбът ѝ се запазва чист и блъстящо-бълъ и здрави. НИВЕА ПЛАСТЛА За ЗДЖИ — превъзходно качество!

На върховите на шумната предизвикателска реклама, в самое не собственни Ви опитъ!

Опитайте БИСЕРЪ — омъде употребяване тя се рекламира сама!

Търсете и само възможностъ!

БИСЕРЪ

Създадено от Юлий Д. С.
и Адриан Г. Георгиевски